

1. Títol: PROJECTE BADA-PROA

2. Justificació i situació prèvia del tema

La resistència als antibiòtics (RA) és un dels principals problemes de salut pública que hi ha actualment a nivell mundial. S'estima que més de 25.000 morts anuals a la Unió Europea són degudes a bacteries multiresistents i es preveu que aquest nombre pot augmentar en els propers anys ja que cada cop es detecten més soques amb mecanismes de resistència a diferents antibiòtics (ATB). Per exemple al nostre país a l'any 2003 hi havia un 5,5% de soques invasives d'*E. Coli* productores de BLEEs (beta-lactamases d'ampli espectre) i a l'any 2012 havia crescut fins a un 13,6%.

Un dels factors que influeixen més en la disseminació de les RA és l'ús inadequat dels ATB. Es calcula que al voltant del 50% dels tractaments iniciats amb ATB són inadequats, tant en l'àmbit hospitalari com en atenció primària. Segons dades publicades en el "Plan Estratégico y de Acción para Reducir el Riesgo de Selección y Diseminación de la Resistencia a los Antibióticos" a l'any 2014: https://www.resistenciaantibioticos.es/sites/default/files/documentos/plan_nacional_resistencia_antibioticos.pdf, Espanya, a nivell hospitalari, estava per sobre de la mitjana europea de consum d'ATB (en cinquena posició). Per una altra banda, el 90% dels ATB es consumeixen a l'atenció primària i malgrat que en aquest nivell està dins la mitjana de consum dels països de la OCDE, pel que fa al consum de cefalosporines i quinolones estàvem per sobre. Per tant, semblava que teníem un consum excessiu d'ATB.

Actualment sembla que s'ha aconseguit reduir de manera substancial el consum d'ATB utilitzats en salut humana (des del 2014 fins el 2020 va haver una reducció del 32,4% <https://resistenciaantibioticos.es/es/publicaciones/plan-nacional-frente-la-resistencia-los-antibioticos-pran-2022-2024>), tanmateix continua posicionada en cinquè lloc en el rànquing europeu en l'àmbit comunitari (<https://www.aemps.gob.es/informa/el-consumo-de-antibioticos-en-espana-recupera-la-tendencia-decreciente-pre-pandemia/>).

Aquest ús inadequat dels ATB té conseqüències directes i greus en la salut de la població augmentant la morbi-mortalitat dels processos infecciosos. Per aquest motiu i davant de les perspectives de la seva evolució, les autoritats sanitàries

van decidir prendre mesures amb l'objectiu de lluitar contra la RA. Les intervencions són diverses i s'han d'adaptar al medi on s'apliquen per això l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i la Comissió Europea van recomanar que per tenir èxit en aquesta lluita contra les RA cal un plantejament global i multidisciplinar en el que s'incloguin tots els agents implicats com ara totes les professions sanitàries relacionades amb l'ús dels ATB (metges, farmacèutics, veterinaris, microbiòlegs, etc.)

A Espanya, per canalitzar aquest requeriment de les autoritats sanitàries internacionals, l'Agència Espanyola del Medicamento y Productos Sanitarios (AEMPS) va presentar l'any 2014 el "Plan Estratégico y de Acción para Reducir el Riesgo de Selección y Diseminación de la Resistencia a los Antibióticos" (PRAN) dintre d'aquesta lluita contra les RA (<https://www.aemps.gob.es/publicaciones/publica/plan-estrategico-antibioticos/v2/docs/plan-estrategico-antimicrobianos-AEMPS.pdf>). La seva implementació a les diferents Comunitats Autònomes va ser aprovada pel Consejo Interterritorial del Sistema Nacional de Salud (CISNS). Dins les diferents mesures que proposa es troba la implementació de Programes de Optimització de l'Ús d'Antibiòtics (PROA), tant a l'àmbit hospitalari com a l'àmbit de l'atenció primària.

A Catalunya tenim dins el Pla de Salut actual 2021-2025 una línia de treball sobre les resistències als antibiòtics dins la línia estratègica d'Entorns Saludables. Anteriorment, es va integrar dins el Programa VINCat de Vigilància de les Infeccions Nosocomials el PROA a nivell hospitalari i l'Institut Català de la Salut (ICS) el va integrar dins els Programes assistencials d'expertesa (PADEICS). Posteriorment es van implementar el PROA comunitaris. Aquests programes cerquen l'excel·lència a través de la coordinació entre professionals de diferents nivells assistencials. En el cas del PROA comunitari, el grup el conformen prescriptors clínics d'antibiòtics d'ús humà, microbiòlegs, farmacèutics, d'hospital, d'atenció primària i comunitaris, seguint l'estratègia recomanada per les autoritats sanitàries pel que fa a la lluita contra les RA. Segons el territori d'implementació, el número d'entitats proveïdores de salut (EPS) implicades en un PROA pot ser important. Per tant, independentment de les accions assistencials i clíniques per la millora de l'ús dels ATB que es consensuïn dins el

PROA, és necessari també un sistema organitzatiu intern d'aquest programa per tal que aquestes recomanacions i accions de millora estiguin realment consensuades i treballades per part de totes les EPS i arribin a tots els professionals del territori.

En aquest document es vol presentar l'estratègia organitzativa que es va implementar en el PROA comunitari del nostre territori ja que al ser un territori amb 6 EPS implicades, a més de les Oficines de Farmàcia comunitàries de la zona, implicava un dificultat organitzativa important a l'hora de treballar conjuntament accions de millora per minimitzar el risc de les RA.

3. Objectius de millora

L'objectiu principal de la nostra organització PROA comunitari és l'ús racional dels ATB. El seu assoliment es mesura a través dels indicadors dels objectius VINCAT i del Catesalut per l'ús racional dels ATB .

Com a objectiu secundari tenim el constituir un model organitzatiu que permeti treballar al costat dels professionals sanitaris perquè cada pacient rebi l'antibiòtic més adequat, a les dosis, via d'administració i duració més correctes, evitant alhora els efectes adversos.

Justificació de l'objectiu: Tal com s'ha comentat, les RA és un problema de salut pública de primer ordre i que s'ha de treballar de manera conjunta i coordinada entre tots els agents implicats en l'ús del ATB. El fet que les autoritats sanitàries hagin promogut la creació dels PROA facilita aquest treball conjunt. Tot i així, a Catalunya, amb un model sanitari amb múltiples EPS, s'ha de tenir en compte que, a més del treball multidisciplinar entre els professionals sanitaris, cal també una coordinació i estratègia comuna entre les diferents entitats sanitàries del territori a l'hora d'abordar aquest problema. Els indicadors d'utilització d'ATB, tant siguin de consum com de indicació – prescripció, són bàsics per fer el seguiment de com estem utilitzant aquests ATB i si seguim les indicacions que marca l'evidència científica i el perfil de resistències que tenim en el territori. Per tant, tenir com objectiu l'assoliment d'aquests indicadors, és garantir que treballem i vetllem per un ús adequat dels ATB.

Segons dades del Catsalut i del VINCAT, quan vam començar a treballar la implementació del PROA territorial l'any 2019, l'indicador de consum d'ATB en DHD (dosis habitant dia) era de 12,49, superior a la mitjana de la nostra gerència territorial i de tota Catalunya.

4. Pla d'acció

Justificació: El projecte BADA-PROA és un projecte assistencial lligat al Pacte Territorial dins el contracte amb el Catsalut i integrat dins els Programes assistencials d'expertesa (PADEICS) de l'ICS. L'àmbit on s'aplica són totes les estructures sanitàries de l'àrea d'influència de l'hospital de referència del territori (atenció primària, hospital, centres sociosanitaris, residències geriàtriques, Oficines de Farmàcia). Les activitats que es plantegen van dirigides a facilitar la presa de decisions per part dels professionals sanitaris en relació a l'ús dels antibiòtics. Per tal de poder assolir el nostre objectiu, el projecte BADA-PROA té una estratègia d'implementació amb les següents funcions generals:

- Definir objectius, recursos i estructura organitzativa necessària per implementar el projecte BADA –PROA.
- Presentar el projecte a tots els agents implicats.
- Oferir suport a tots els professionals implicats en la implementació del projecte BADA-PROA.
- Facilitar la formació específica i necessària.
- Realitzar el seguiment i anàlisi dels resultats dels indicadors d'avaluació de la implementació del projecte BADA-PROA.
- Proposar accions de millora en base a l'anàlisi dels resultats obtinguts.
- Difondre els resultats del projecte.

Amb aquestes funcions queda palès la necessitat de treballar sobre tres grans eixos estratègics: la formació als professionals sobre ATB; el seguiment de dades i informació sobre ATB i la comunicació tant interna com externa. Així es va definir el següent pla d'acció per donar resposta en aquesta necessitat.

Temporalitat: - Octubre 2019: constitució d'un grup inicial de treball multidisciplinar (metgesses de família, metge internista, microbiòloga, farmacèutica hospital, farmacòleg i farmacèutica d'atenció primària).

- Octubre – desembre 2019: definició del pla estratègic amb la proposta d'intervenció organitzativa del projecte BADA- PROA

- Març – octubre 2020: interrupció de l'activitat del projecte BADA-PROA per la pandèmia pel SARs-COV-2.

- Novembre 2020 fins l'actualitat: aprovació i implementació de l'estructura organitzativa i del pla d'acció del projecte BADA-PROA.

Intervenció: Constituir l'estructura organitzativa i dur a terme les accions:

- Comissió general:

- Definició del pla d'acció global: propòsit i estratègia del projecte.
- Aprovació de les accions proposades per tots els grups de treball del projecte.
- Garant de la seva implementació en tot el territori.
- Valoració dels resultats obtinguts.
- Comunicació a les direccions de les entitats i del Catsalut territorials les accions realitzades i els resultats obtinguts.

- Comissió permanent:

- Definició i proposta d'objectius assolir.
- Comunicació dels objectius als grups de treball (subcomissions).
- Seguiment de les accions que desenvolupen els grups de treballar per tal d'assolir aquests objectius.
- Coordinació per tal que les accions de cada subcomissió estiguin ben orientades i coordinades entre sí dins el marc global del projecte.
- Coordinació de la comunicació dels diferents grups amb la comissió general.
- Coordinació dels referents del projecte BADA-PROA dels Equips d'Atenció Primària (EAP) i altres unitats d'atenció primària / comunitària.
- Revaloració periòdica dels grups de treball que són necessaris per desenvolupar les funcions generals del projecte.

- Subcomissió de formació:

- Disseny i proposta d'accions formatives dirigides als professionals del territori del projecte.

- Definició dels objectius de cada activitat formativa.
- Definició dels professionals “diana” de cada activitat formativa proposada.
- Coordinació de la realització de les activitats formatives en el territori.
- Recollida de les necessitats formatives dels diferents grups de treball i valoració de les accions a fer per satisfer aquestes necessitats.
- Valoració de les activitats formatives realitzades i realització de l’informe de resultat d’aquestes activitats.
- Informació a la comissió permanent de les accions a realitzar.
- Difusió dels resultats de les activitats formatives a la comissió general.

- Subcomissió sistemes d’informació:

- Disseny i proposta d’indicadors de seguiments de resultats.
- Disseny i proposta de quadern de seguiment de dades.
- Realització i anàlisi periòdic del seguiment de resultats: realització de l’informe de resultats mitjançant el quadern de seguiment de dades.
- Informació periòdica a la comissió permanent de les accions a realitzar.
- Difusió dels resultats a la comissió general.

- Subcomissió comunicació:

- Disseny i proposta d’accions comunicatives dirigides als professionals i/o a la població del territori del projecte.
- Definició dels objectius de cada activitat comunicativa.
- Definició dels col·lectius/persones a les quals va dirigida l’activitat comunicativa.
- Definició de quins mitjans de comunicació ha d’utilitzar cada activitat comunicativa.
- Coordinació de la realització de les activitats comunicatives en el territori.
- Recollida de les necessitats comunicatives dels diferents grups de treball i valoració de les accions a fer per satisfer aquestes necessitats
- Valoració de les activitats comunicatives realitzades i realització de l’informe de resultat d’aquestes activitats.
- Informació a la comissió permanent de les accions a realitzar.
- Difusió dels resultats de les activitats comunicatives a la comissió general.

Recursos: - Personal: la comissió general està formada per 37 professionals de les 6 EPS i Oficines de Farmàcia del territori. Perfil professional multidisciplinar (metges de família, metges internistes, infermeres, metges serveis urgències, pediatres, odontòlegs, geriatres, ginecòleg, microbiòlegs, farmacèutics hospital, farmacòleg i farmacèutica d'atenció primària, farmacèutica comunitària, farmacèutica del Catsalut, direccions assistencials). Les persones que formen part de la comissió permanent i les subcomissions són membres de la comissió general. La dedicació que necessiten són les hores de reunió i de dedicació a la tasca específica que tinguin encarregada. Freqüència anual de reunions (durada 1 hora): comissió general trimestral; permanent bimensual; subcomissions segons necessitats mínim bianual. - Material: s'aprofiten els propis recursos del lloc de feina de cada professional (despatx, ordinador, connexió a la xarxa, telèfon, impressora, correu electrònic).

Responsables: El projecte està liderat per la farmacèutica d'atenció primària i coordina la comissió general i la comissió permanent. Per cadascuna de les subcomissions hi ha un professional diferent que actua com a coordinador.

Aplicacions del pla previst: Malgrat aquesta voluntat organitzativa multidisciplinar, resulta molt difícil que tots els perfils professionals que influeixen en l'ús racional dels ATB s'impliquin plenament en el projecte. Odontologia i ginecologia són dos àmbits de treball en què es fa especialment manifest aquest problema. També hi ha dificultat a l'hora de fer la implementació territorial ja que no tots els EAP tenen un membre en la comissió general. I en les reunions amb les Oficines de Farmàcia, no tenim assistència plena de totes les del territori. Un dels principals motius que ens manifesten és la càrrega de treball que tenen, però també segurament és important que insistim més en les campanyes de comunicació-sensibilització sobre el problema de les RA i l'ús racional dels ATB. Per aquest motiu també la comissió permanent periòdicament fa seguiment de la composició de tots els grups i del seu grau d'implicació.

5. Resultats assolits i lliçons apreses

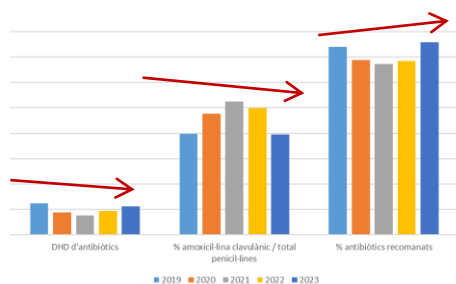
Com a resultats d'aquest procés organitzatiu cal dir que amb aquesta organització hem aconseguit unificar continguts formatius sobre ATB per als

professionals de totes les institucions implicades i fer-ne àmplia difusió. Fet que s'ha traduït en els següent resultats dels indicadors de seguiment de l'ús d'ATB:

- 1) **Evolució dels indicadors de consum dels ATB:** Catalunya gener-juny: any 2020, 27,89% ATB recomanats i 10,53DHD. Any 2023: 13,37 DHD.

El nostre territori:

Gener/juny	DHD d'antibiòtics	% amoxicil·lina clavulànic / total penicil·lines	% antibiòtics recomanats
2019	12,49	39,76	74,06
2020	8,88	47,75	68,84
2021	7,55	52,36	67,12
2022	9,45	49,81	68,30
2023	11,22	39,50	75,78

- 2) **Resultat dels indicadors VINCAT:** del nostre territori i de Catalunya:

- %utilització de fluoroquinolones en dones amb cistitis no complicada (objectiu $\leq 5,2\%$) : basal 2023 4,7% (Catalunya 6,9%); resultat gener-juliol 2023 4,5% (Catalunya 6%). Any 2020: 18%. -%utilització d'amoxicil·lina+clavulànic en el tractament de les faringoamigdalitis agudes (objectiu $\leq 16,9\%$) : basal 2023 18,4% (Catalunya 15,4%); resultat gener-juliol 2023 13,6% (Catalunya 13%). Any 2020: 19,5%.

Davant d'aquests resultats podríem dir que la implementació de un projecte PROA comunitari facilita que millori l'ús dels ATB en el territori. El fet que hi hagi implicació de pràcticament tots els agents sanitaris que tenen relació amb el consum d'ATB segurament facilita que es segueixi la mateixa política d'ús. Tot i així cal dir que encara tenim camí per recórrer per acabar d'integrar a tot el sistema i a tots els professionals en la lluita contra les RA. En aquest projecte estem aprenent que la comunicació en una organització és un pilar fonamental per implementar una política de qualitat en l'ús dels ATB, així com la correcta formació dels nostres professionals i un sistema d'informació fluid que disposi de les dades actualitzades d'una manera àgil per tal de tenir marge de maniobra per aplicar accions de millora sobre problemes detectats.